

ט"ו בשבט - בסימן השרפה בכרמל

פחות מחודשיים עברו מאז השרפה הנוראה בכרמל,
וחג האילנות יעמוד השנה בצלו של האסון.
על האירועים, הטיולים ופעולות השיקום המתוכננות

שמשמשים בעיקר לנופש ופנאי, סביב אתרי תיירות
או פיקניקים.

פעולות השיקום

באתר האינטרנט של קק"ל מפורטות פעולות
השיקום המתוכננות:

- **מניעת סחף.** משום שהעצים והשיחים נשרפו, אין
כעת צמחייה שתעצור את זרימת המים ותמנע סחף
של אדמה. קק"ל תשתמש באמצעים שונים, כמו
הצבת גזעים שרופים וגזם (ענפים שגזמו, שחתכו) לאורך
קווי הגובה, כדי למנוע סחף ביערות השרופים.
- **שיקום תשתיות ופינוי מפגעים.** פינוי עצים
מסוכנים שנשרפו; פינוי מתקנים מחניונים שנשרפו;
פינוי עצים שנפלו כאשר בולדוזרים פרצו דרכים
כדי לעצור את התפשטות האש, ועוד.

- **מניעת שרפות בעתיד.** יצירת אזורי חיץ (קווי
הפרדה נקיים מצמחייה), כדי למנוע התפשטות של
שרפות בעתיד.

- **טיפול בחידוש הטבעי של היערות.** הורעים
שנמצאים כעת באדמה ינבטו עם בוא הגשם בכמות
מסיבית ובצפיפות גדולה מדי. לכן דרוש דילול
(הפחתה), שייעשה בידי אנשי מקצוע ויביא לגדילה
של יער יפה ובריא.

פעילויות ט"ו בשבט

במהלך חודש שבט תקיים קק"ל טיולים מאורגנים
אל יערות הכרמל שנשרפו. הטיולים יתקיימו בימי
שישי, ובמהלכם יסבירו עובדי קק"ל על גזקי השרפה
ועל הפעולות לשיקום היערות.

לשיקום הנזקים ולהחזרת הירוק לכרמל, אך תהליך
השיקום ייקח שנים ארוכות.

אנשי קק"ל מדגישים, שפחלק מעבודת השיקום,
יש לתת לטבע לעשות את שלו. "למרות שהאדמה
נראית שרופה", הם מסבירים, "ישנם אזורים שחוו
שרפה למשך זמן קצר ועדיין קיימים בהם 'בנקים'
של זרעים שלא נפגעו בשרפה וגם חומר אורגני
משמעותי לשיקום ואפילו להשבתת הקרקע". עם
גשמי החורף אמורים הזרעים הללו לנבוט, ומהם
יצמחו בעתיד עצים חדשים.

אולם תהליך כזה עלול לקחת עשרות שנים; וכדי
להחזיר לציבור חלק מהטבע כבר בשנים הקרובות,
תתבצע כמות מצומצמת של נטיעות במקומות

ט"ו בשבט, חג האילנות, חגם של העצים והיערות
בישראל, עומד השנה בסימן השרפה הנוראה בכרמל,
שגבתה 44 קורבנות והשמדה כ־35 אלף דונם של
יערות ירוקים ויישובים פורחים.

השרפה החלה ב־2 בדצמבר 2010 והשתוללה במשך
ארבעה ימים. כיבוי השרפה התאפשר הודות לעבודה
המאומצת של כוחות ההצלה ולעזרה שהתקבלה
ממדינות אחרות.

הטבע יעשה את שלו

בשרפה עלו באש מיליוני עצים, חלקם חורש טבעי
וחלקם עצים שנטעה בעבר הקרן הקיימת לישראל
(קק"ל). מיד לאחר כיבוי השרפה, החלה קק"ל להיערך

כך נמנע שרפות יער

- אל תעזבו את המקום לפני שכיביתם את האש
כיבוי מוחלט! חשוב לכבות את האש במים, לכסות
בעפר ואז להפוך את הרמץ (הגחלים, שאריות
המדורה) ולוודא שלא נשארה אש.
- אם התפשטה אש קטנה ליער או לחורש הנמצאים
באזור המגל, יש לבוודא את האש שהתפשטה, כך
שלא תוכל להתפשט עוד. איך? על ידי כיבוי האש
בענפים ירוקים או בשמיכות, ועל ידי שפיכת מים
ואדמה על האש.
- אם האש התפשטה ללהבה גדולה יותר, יש
להרחיק אנשים וכלי רכב מאזור הדלקה ולהתקשר
מיד למכבי האש (102) או ל"קו ליער" של קק"ל
(1-800-350-550).

- באתר הקרן הקיימת לישראל מצאנו כללי
בטיחות למניעת שרפות ביער
- מותר להדליק אש אך ורק במקומות מוסדרים
שנועדו לכך, כמו בחניוני קק"ל שבהם מוצבים
מתקני מגל.
- יש להתחשב בכיוון הרוח ובעוצמתה (פחית
שלה). אם המקום שמצאתם פתוח לגמרי ונושבת
רוח חזקה, אל תדליקו אש!
- יש לנקות מראש את האזור הסמוך לאש
מענפים, זרדים ועלים.
- לאחר שהדלקתם אש, אל תשפכו עליה דלק
או חומרים דליקים אחרים ואל תשליכו לתוכה
חפצים דליקים.

אורן או אֵלוֹן?

שישה אחוזים מהשטח של ישראל מכוסה יערות; את רובם נטעה קק"ל. איך מחליטים אילו עצים לטעת?

הצילום: יורם כהן

האלון

הצילום: אריהן הצילומים קקל

האלה

הצילום: visual

התמר

הצילום: אלכס מולומוסקי

התאנה

בקלות רבה יותר מהעצים רחבי העלים, אומר טאופר שאין לכך פסיס. "בכל שנה נשרפים שטחי חורש טבעי שאין בהם אורנים". נוסף על כך, כאשר פורצת שרפה בחורש טבעי וצפוף, קשה הרבה יותר לכבות אותה.

כיום, המדיניות של קק"ל מאמינה שיש ליצור יער מעורב, של אורנים ועצים רחבי עלים. בחירת העצים תלויה גם במטרות היער. כאשר רוצים ליצור נוף מגוון, שותלים מינים שונים של עצים, כולל עצי פרי, עצי חורש טבעי וכדומה. בשטחים שתפקידם לשמש אתרים לנופש, הציבור זקוק לאורנים הגבוהים, שנותנים צל רב.

עם עצי החורש הטבעי הצומחים בישראל אפשר למנות את האלו, האלה, התרוב, הזית, השקד, התאנה והתמר.

אם נרע לשמור על היערות, להקפיד על פללי בטיחות ולהילחם בתוכניות בינוי שבאות על חשבון השטחים הפתוחים, ילכו היערות בישראל ויצמחו, לטובת כולנו.

כשישה אחוזים בלבד משטחה של ישראל מכוסה יערות. את רובם נטעה הקרן הקיימת לישראל. קק"ל נטעה מאז קום המדינה למעלה ממאתיים מיליון עצים על כ-900 אקף דונם.

בעקבות השרפה בפרמל, עלתה שוב השאלה האם נכון לטעת בישראל היבשה והחמה עצי אורן, שנשרפים בקלות יחסית. ישראל טאופר, מנהל המחלקה לניהול יער בקק"ל, מתייחס לסוגיה (לעניין) במאמר שפרסם באתר קק"ל.

לדבריו, עד הקמת המדינה היו רוב השטחים הפתוחים של ישראל שוממים, אחרי אלפי שנים של שליטים זרים שפרתו ללא אבחנה את החורש הטבעי. תצלומי אוויר מתחילת שנות הארבעים של המאה העשרים מראים באזורים אלה שטח חשוף, אפוא, ללא עץ או שיח לרפואה. נטיעת עצי אורן ירושלים, שהוא מין טבעי בישראל, שיקמה את השטחים. לצד האורנים הללו קיימת התפתחות של עצים בעלי עלים רחבים, שזקוקים לצל פרי לצמות.

על התפיסה המקובלת, שלפיה האורן נשרף

הצילום: ערן זימי כהן

אחרי השרפה בפרמל

הצילום: גיל לרר

עצי אורן

בערב החג יתקיים טיול לילי וסדר ט"ו בשבט ביער אילנות שבשרון. במהלך הטיול ינתנו הסברים על מגוון העצים ביער, שהובאו אליו מרחבי העולם. הסדר יתקיים במבנה (בית) המיועד לשמש בעתיד מוזיאון היער בישראל.

אירועי ט"ו בשבט נוספים של קק"ל: הפעלות וחלוקת שתילים במשתלות גילת וגולני; טיול אוטובוס בפארק רמת מנשה וביערות הכרמל; הפעלות וחלוקת שתילים בשרות רוטשילד בתל אביב; נטיעות ביערות ובפארקים; טיולי משפחות ביערות ובשבילי קק"ל ברחבי הארץ; נסיעה בדרך הנוף וטיול בשביל הטרשים ביער בית קשת; נסיעה בדרך הפארק הראשית וטיול רגלי בשביל הרקפות בפארק רמת מנשה; טיול רגלי מעגלי לאוהבי לכת בשביל שוסטר בהרי יהודה; נסיעה בדרך היער וטיול ברגל בדרך קדם ביער המלאכים שחריה; הפעלות לכל המשפחה ביער פן שמן, ועוד ועוד.

האירועים – בלי תשלום (חוץ מהאירוע ביער אילנות), אך יש להירשם מראש ב"קו ליער": 1-800-350-550.

ההמשך – בעמוד 10

הילדים מגויסים למען קק"ל

מהיום שהוקמה, פנתה הקרן הקיימת לילדים וניסתה לצרף אותם לרעיון הציוני של יישוב הארץ והפרחת השממה

הצילום: אפי שריר

לא ייפוז עם / בלי אדמה לא תפרח אומה / ובלי עצים לא יגוה מקום. ברפת הגאולה!" גם את ילדי הארץ ניסתה קק"ל לגייס לפעילות ולתרומה, וכך נאמר ב"שיר לילדי ישראל", שפורסם עוד לפני הקמת המדינה:

ט"ו בשבט / תרמו הילדים
תרומת ט"ו בשבט / תרמו
כולם יחד, הבן והבת / וקרן
קיימת אספה התרומות
/ שתלה ונטעה בפנינות
שוממות. / פרחו וגדלו
הבנים, הבנות / פרחו וגדלו
גם שתילי אילנות. / עצים
וילדים והארץ כולה / שולחים
ברכתם לקופסה הכחולה.
שולחים ברכתם בחרוה
ובנחת: / עלי, קופסתנו, עלי
כפורחת!

אחרי קום המדינה, בשנות החמישים של המאה העשרים, עודדה קק"ל את הקשר בין ילדי ישראל לילדי התפוצות. הדבר נעשה באמצעות פרחים מיופשים, אשר נשלחו מילדי ישראל לילדים היהודים בגולה.

ההחלטה על הקמת הקרן הקיימת לישראל התקבלה לפני יותר ממאה שנה, בקונגרס הציוני החמישי, שהתכנס בבאזל בדצמבר 1901. מטרת הארגון שהוקם הייתה לרפוש (לקנות) קרקעות בארץ ישראל למען התיישבות יהודית. לשם כך

נוקדה קק"ל לכסף, והוא גויס מיהודי הגולה כמובן.

אחת הפעולות הראשונות להגברת המודעות ולגיוס הכספים הייתה משלוח פירות מארץ ישראל באריות מהודרות, עם סמלי קק"ל, לקהילות היהודיות בתפוצות. דרך נוספת הייתה פנייה לילדים. בעלון (חוברת קטנה) שחולק בארצות אירופה בינואר 1929, נאמר: "מכתב קטן, פנים ובנות! לכם ועל ידיכם אנו שולחים עלון זה

גם להורים. היו נא שליחי מצווה, קראו נא את הכתוב פה באזוני כל בני המשפחה, למקטון ועד גדול, והזכירו לכל אחד את חובתו לגאולת ארץ אבות ולהפרחתה. וכה תאמרו להם: בלי ארץ

הצילום: הרצל יוסף

ט"ו בשבט - בסימן השרפה בפרמל

העצים בתנ"ך

המילה עצץ מוזכרת בתנ"ך 205 פעם, והמילה עצים - 76 פעם. העצים מוזכרים בסיפורי תנ"ך רבים ומופריים. אפשר להתחיל בסיפור גן העדן, שבו צומחים עצץ החיים ועצץ הרעת, אשר מהם אסור לאדם וחוה לאכול. בהמשך, בסיפורו של נח, הוא בונה תיבה מעצי גופר, ויודע שהמבול תם (נגמר, עבר) בזכות ענף של עצץ הזית שמביאה לו הירבה.

הצילום: גימטר

עצי זית

אברהם אבינו נטע עצץ אשל בבאר שבע; יונה הנביא ישב בצל הקיקיון; רבורה הנביאה ישבה תחת עצץ התמר; יריחו נקראת בתנ"ך "עיר התמרים", ואבשלום, בנו המורד של דוד, נלכד (נתפס) לאחר ששערו נתפס בענפי עצץ האלה.

ב"משל יותם" מופיעים עצים רבים (זית, תאנה, גפן, ארז, אטד), והם מעלים את השאלה מיהו ומהו מנהיג טוב. השוואה נוספת בין תכונות האדם לתכונות העצים קיימת בפסוק המפורסם (ספר דברים) "כי האדם עצץ השדה".

"תחת גפנו ותחת תאנתו" הוא פסוק ידוע נוסף, שמתאר חיים של שלום ושלווה.

המלך שלמה קונה עצץ ארז משופחים מחירם מלך צור, כדי לבנות את בית המקדש, והאומן בצלאל בוחר בעצץ שיטה כדי לקשט את המשכן.

בין שבעת המינים שבהם נתפרכה ארצנו מופריים תמישה עצים: זית, תמר, רימון, גפן ותאנה. ארבעת המינים שמכרכים עליהם בסוכות כוללים את הערבה, התמר והאתרוג (פרי הדר).

וכך זה נמשך ונמשך. העצים והצמחים הם חלק בלתי נפרד מהתרבות שלנו, מהקשר שלנו לארץ ישראל. ט"ו בשבט הוא הזדמנות נהדרת להיזכר בכל אלה ולפעול לשמירת הטבע והסביבה.